

mindez helyzetteremtés, ürügy arra, hogy a horror mítosza életre keljen. A hughesi mítoszteremtés, a téma felületes körüljárása, az apróbb történetek alapos szemügyre vétele itt is megfigyelhető. Visszatérő szereplőként fel-feltűnik a vámpír nagymamája, aki egyszersmind az olvasó kalauza is lesz. A versekben erőteljes a szövegköziség érvényesülése – főként a 19–20. századi brit–amerikai irodalmi irányvonal érezteti hatását.

A szívós fűvösök ezek az előző rendszer mindennapjai között élő ember gondolataival, gondolkodásával ismertet meg. Különösen tanulságos láttelepet tár elénk a Milan Kunderának címzett *ajánlott vers* – a sorsközösségről, a közös szerep vállalásáról Közép-Európában. Nem alkotnak külön ciklust, mégis említést érdemelnek azok a versek, melyeket a szerző *József Attila legszebb öregkori versei* címmel aposztrofált. Az említett szövegköziség itt is érvényesül; József Attila gondolatai sorok mögé bújtatva jelennek meg, a szerző új gondolatai, kiegészítései köré rendezve.

A pokol tornásza ciklus darabjaiban a filozófiai fejtegetések is szerepet kapnak. A versek kivétel nélkül szonettformában íródtak. A szonettek azonban modern tartalommal telnek meg; az áthajlások, a kiszólások ezzel együtt sem mennek a tartalom rovására. *A Vérnősző Barom* szonettjei férfi és nő kapcsolatát mu-

tatják be, férfiszemmel. A szerelmi líra modern, extravagáns, sajátos változatával állunk itt szemben. Egészen rövid ciklust alkot a „*Ne félj!*” című, amely élet és halál határmezsgyéin vezeti az olvasót. Az utolsó rész darabjai között pedig már időben hozzánk egészen közeli verseket is találunk. Ilyen a *Stephané Mallarmé levele Bill Clintonnak*, melyben a költő Mallarmé stílusában szólítja meg az exelnököt a Lewinsky-ügy kapcsán.

Bodor Béla könyve összességében a posztmodern líra jegyeit viseli magán; aki szereti az extravaganciát, a meglepő helyzeteket, az ötletes képalkotást, nem fog csalódní benne.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(*Orpheusz Kiadó, Bp., 2002. 81 o. 1300 Ft*)

Fehér Béla: *Triptichon*

Felfokozott várakozást kelthetett, amikor a szerző így nyilatkozott akkor még készülő művéről: „Életem legfontosabb könyvét írom. [...] Ez lesz az utolsó könyvem. Többet nem írok. Kivonulok az irodalomból.” Egyrészt érdeklődve várjuk, ki lehet-e vonulni az irodalomból. Másrészt valóban fő mű színvonalú eredmény született, ami nem jelenti

azt, hogy a korábbi könyvek néme-lyike – például a 2000-ben megje-
lent *Filkó* – ne képviselne hasonló
minőséget.

A *Triptichont* az eddigi életmű-
vel nemcsak a minőség köti össze,
hanem a stílus – amely számos mű-
fajt és nyelvi réteget sodor magával
–, a hangvétel, amely a humort és a
groteszket kellő pillanatban katarti-
kus megrendültséggé tudja változ-
tatni, és a téma is: Fehér Béla regé-
nyei egyetlen család egy-egy tagjá-
nak a történetét mutatják be.

A *Triptichon* egy kerettörténet-
ből és négy betétből áll. Görbekerti
Gáspár festő mindenét eladja, vásá-
rol egy kocsit, és elindul Olaszor-
szágban élő nővéréhez. Útközben
„megérinti” az Úr, hivatást kap, egy
hármaskép elkészítése lesz a felada-
ta. Olaszországban – immár Giar-
dino da Storto néven – számos
egyéb mellett elkészíti ezt a művet
is, és elindul hazafelé. Ez a kerettör-
ténet, a betéttörténeteket pedig a
triptichon három képén megörökí-
tett történetek jelentik. Azért négy a
számuk, mert a középső képhez egy
timpanon is tartozik, külön törté-
nettel, bár ez szorosan kapcsolódik a
főképhez, tehát háromnak is vehet-
jük a betétek számát. Az első Rodos-
tóban játszódik, a bujdosók között,
ez kémjelentésként van elbeszélve. A
második a gyógyíthatatlan rákosok
szanatóriumában; az utolsó történet
filmszerű, a sci-fi és az antiutópia vi-
lágában játszódik.

Görbekerti Gáspár története az
elhivatottságról szól, a teljes értékű
személyiségről, aki habozás nélkül
képes lemondani (múltjáról, érté-
keiről), ha céljai erre ösztönzik. Már
a „megérintés” előtt így cselekszik,
nem tudni, azért-e, mert megérzi az
elkövetkezendőket, vagy épp ezzel a
számítás nélküli belső szabadsággal
érdemli ki a megérintést.

A kerettörténet úgy viszonyul a
betétekhez, mint az alkotás útja a lé-
nyeg meglátásához, létrehozásához,
de ötvöztük a nyersanyag és a mű
kapcsolatának a kérdését is felveti. A
betéttörténetek összefüggések hálóz-
zatát hozzák létre. Múlt, jelen és
jövő kapcsolatát tekintve a romlás
uralkodik el a történelmen: a múlt-
ban a száműzetés keserűségéből
emel ki egy kedves meglepetés, a je-
lenben a halálos betegségből egy
mesejáték előadása, a harmadik tör-
ténetben már az egész világ apoka-
liptikussá züllött, az antiutópiák
minden félelmét valóra váltva (ön-
pusztító tudomány, identitáshiány,
erőszak, ösztönszinten élő tömegek,
világvége). Fehér Bélánál azonban él
a hit a minden nyomorúságon túli
megváltásban. Ez magyarázza a ke-
resztény szimbolika állandó jelenlét-
ét. Mindig az áldozatot vállaló em-
ber képes eljutni a megoldáshoz.
(Kivétel és így ellentpont a timpanon
története, a gyógyíthatatlanok által
előadott felnőtt-mese, amely kiutta-
lannak mutatja a sorsot.) De az idők
romlásával az áldozat is nehezebb.

Először csak titoktartást és munkát jelent, aztán az élet megrövidítését ugyan, de ezt enyhíti a közösségre találás. Az utolsó történetben a legnyíltabb az evangéliumi háttér, ám itt magányosan kell vállalni a sorsot az ismeretlen jövőbe indulónak.

A három betét az írói beszéd-mód szerint is elkülönül. Az első egy irodalom előtti (kémjelentés, Mikes levelei), a második (Thomas Mann-ra, illetve a mesére utaló) irodalmi, a harmadik egy irodalom utáni (film) kommunikációs formát használ fel.

A *Triptichon*ban az élet lényege az állandó alakulás, a „vonzások és taszítások harmóniája”. Az állandó történés mégis „harmonikus”: felsőbb rendet sugall. Az elhivatott ember ezért olyan, amilyennek leírtuk: állandó készenlét és belső szabadság párosul benne valami eredendő létbizalommal. A valóság teljességét a regény szerint csak a művészet képes kifejezni, mivel a valóság dinamikáját és személyességét is megőrzi: „a művészet nagyobb felség, mint a metafizika. [...] a végső választ az esztétikai titok rejti magában.”

Fehér Béla utolsó (?) művével mintegy *Az ember tragédiája* újkori színeit újraírva zárja le regényeken átnyúló családtörténetét.

STURM LÁSZLÓ

(Európa Kiadó, Bp., 2001. 312 o. 1700 Ft)

Antal István – Pauer Gyula: *Pauer-versek és -írások*

A kötetben összegyűjtött, nyomtatásban először megjelenő szövegek keletkezésük idejét tekintve rendkívül tág, csaknem öt évtizednyi időszakot fognak át. A szövegek kötetbeli egymásutánja azonban nem időbeli rendet követ; elrendezésük folyamatosan egymásra vonatkoztatja őket. Pauer Gyula szövegeit Antal István kommentárjai szakítják meg, melyek azonban nem követik a szövegek sorrendjét, s így bizonyos önállóságra tesznek szert. A kötet folytonos előre- és hátralapozásra ösztönzi olvasóját, s a szövegek összetartozásának jelzéseire teszi figyelmessé. Az egyes szövegekkel párhuzamosan, a lapok alján a kötet egészén üzenetrögzítőről származó mondattöredékek futnak végig, mintegy megkettőzve, de egyben össze is fogva a könyvet.

Pauer Gyula versei elsősorban azon költői kezdeményezésekhez látszanak kötődni, melyek a hetvenes-nyolcvanas években a lefokozottság, a köznapiság, a költőietlenség eszközeivel élve szakítottak a vallomásosság és a képvisleti líra hivatalos beszédformáival, s a hagyományos versszerűség megbontását újfajta személyességgel párosították. Pauer versei a köznap funkciót betöltő szövegtípusok irányában nyitják meg az irodalmi műfajokat.